1683-1789 Siyasi ve Askerî Mücadelelerinin Çok Yönlü Sonuçları

TAR.11.1.1. Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme

HATIRLAYALIM

- 18. yüzyılda Osmanlı Devleti hem Batı'da (Avusturya, Rusya) hem Doğu'da (İran) savaşmış; 1746 Kerden Antlaşması ile Kasr-ı Şirin sınırlarına dönülmüştür.
- Uzun süren savaşlar ve kaybedilen topraklar Osmanlı maliyesini sarsmış; ilk kez iç borçlanma senedi (esham) uygulamasına gidilmiştir.
- Küçük Kaynarca Antlaşması ile Karadeniz hakimiyeti bitmiş, Kırım'dan Anadolu'ya ilk büyük Müslüman göç dalgaları başlamıştır.

1 EŞLEŞTİRME

18. yüzyıl antlaşmalarını tarihi ve diplomatik sonuçlarıyla eşleştiriniz.

1	2	3	4
1. Kerden (1746)	2. Çeşme (1770)	3. Kaynarca (1774)	4. Esham Sistemi
İran ile Sınır Korundu	Donanmanın Yanması	Kırım & Tazminat	İlk İç Borçlanma

b 1. Kerden Antlaşması (1746)

d 2. Belgrad Antlaşması (1739)

c 3. Küçük Kaynarca (1774)

a 4. Aynalıkavak Tenkihnamesi

a) Rus yanlısı Şahin Giray'ın Kırım hanlığını Osmanlı'nın onaylaması

b) İran ile imzalanıp Kasr-ı Şirin sınırlarını teyit eden barış metni

c) Rusya'ya kapitülasyon ve Boğazlardan ticaret hakkı veren ağır antlaşma

d) Avusturya ve Rusya'ya karşı kazanılıp Karadeniz'i koruyan son zafer

2 BOŞLUK DOLDURMA

Boş bırakılan yere uygun kavramı yazınız.

OSMANLI MALİYESİ VE İÇ BORÇLANMA (ESHAM)

Bütçe Açıkları	Esham Senetleri
Savaş giderleri & tazminat	Gelir paylarının satışı
Hazine gelirlerinin erimesi	İlk iç borçlanma adımı

esham

1. Osmanlı Devleti'nin bütçe açıklarını kapatmak ve savaş masraflarını karşılamak için çıkardığı ilk iç borçlanma senetlerine ___esham___ sistemi denir.

3 AÇIK UÇLU

18. yüzyıldaki toprak kayıplarının Osmanlı toplum yapısında meydana getirdiği en temel değişimi yazınız.

Kırım ve Balkanlardan Anadolu'ya yoğun Müslüman Türk göçü başlamıştır.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Doğu sınırında İran ile yaptığı mücadelelerin 1746 Kerden Antlaşması ile sonuçlanmasının en temel göstergesi nedir?

18. YÜZYIL CEPHE KARŞILAŞTIRMASI: DOĞU VE BATI

Doğu Cephesi (İran)	Batı & Kuzey Cephesi
Kasr-ı Şirin sınırları	Avusturya ve Rusya ittifakı
1746 Kerden ile kalıcı denge	Toprak kayıpları & göçler

A) 1639 Kasr-ı Şirin sınırlarının esas alınarak iki taraf arasında dengenin korunması

B) İran topraklarının tamamının Osmanlı vilayetine dönüştürülmesi

C) Safevi hanedanının Osmanlı padişahını halife olarak tanıması

D) Hazar Denizi kıyılarının Fransa donanmasına üs olarak verilmesi

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Rus donanmasının Baltık Denizi'nden Cebelitarık'ı geçerek Akdeniz'e gelip Çeşme'de Osmanlı donanmasını yakması hangi sonuca yol açmıştır?

1770 ÇEŞME BASKINI VE DENİZ HAKİMİYETİ KAYBI

1. Baltık Çıkışı	2. Cebelitarık	3. Çeşme Limanı	4. Ağır Bunalım
Rus filosu yola çıkar	Akdeniz'e sızma	Osmanlı filosu yakılır	Kaynarca'ya giden yol

A) Osmanlı Devleti'nin bütün Balkan topraklarını derhal terk etmesine

B) Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne karşı resmen savaş ilan etmesine

C) Osmanlı deniz gücünün çökmesine ve Küçük Kaynarca'nın ağır şartlarına

D) İngiltere'nin Kıbrıs adasını aynı yıl tamamen ilhak etmesine

6 BOŞLUK DOLDURMA

Boş bırakılan yere uygun kavramı yazınız.

Çeşme

1. 1770 yılında Rus donanmasının Ege Denizi'ne girerek Osmanlı donanmasını yaktığı liman baskınına ___Çeşme___ Baskını denir.

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım'ın kaybedilmesinin Osmanlı toplum yapısında meydana getirdiği en büyük insani ve demografik değişim hangisidir?

A) Anadolu'daki nüfusun tamamen Avrupa ülkelerine göç etmesi

B) Kırım'daki yüz binlerce Müslüman Türk'ün kitleler hâlinde Osmanlı topraklarına göç etmesi

C) Gayrimüslim nüfus oranının Müslüman nüfusu ilk kez ikiye katlaması

D) Osmanlı ordusundaki askerlerin tamamının çiftçiliğe geri dönmesi

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki 1787-1792 Osmanlı-Rus ve Avusturya savaşları haritası incelendiğinde Osmanlı Devleti'nin iki cephede birden savaşırken Avusturya ile 1791 Zištovi Antlaşması'nı imzalamasını kolaylaştıran gelişme hangisidir?

OSMANLI DENGE SİYASETİ: DEVLETLER ARASI REKABET

Doğu Bloku Baskısı	Batı Bloku Desteği
Rusya'nın sıcak deniz emeli	İngiltere ve Fransa dengesi
Balkanlar ve Boğazlar tehdidi	Statükoyu koruma ittifakı

A) Rus ordusunun Kafkasya üzerinden Hindistan'a sefere çıkması

B) İsveç'in Osmanlı ordusuna yardım için İstanbul'a donanma göndermesi

C) Amerika Birleşik Devletleri'nin Akdeniz'e savaş filosu sokması

D) 1789 Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımının Avusturya'yı tehdit etmesi

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin toprak kayıpları karşısında geliştirdiği 'Denge Siyaseti' stratejisinin özü nedir?

KIRIM'IN KAYBEDİLME EVRELERİ (1774-1783)

1. Kaynarca (1774)	2. Aynalıkavak (1779)	3. İlhak (1783)	4. Yaş (1792)
Kırım bağımsız oldu	Şahin Giray onaylandı	Rusya Kırım'ı ilhak etti	Osmanlı ilhakı tanıdı

A) Avrupalı büyük devletlerin çıkar çatışmalarından yararlanıp varlığını sürdürmek

B) Avrupalı komşu devletlerle sınır boylarında süregelen savaşları yoğunlaştırmak

C) Doğudaki geleneksel Asya devletleriyle ortak dini ittifaklar geliştirmek

D) Avrupa ile yürütülen transit kara ticaretini sınırlandırıp vergilendirmek

10 EŞLEŞTİRME

Savaşların Osmanlı kurumları üzerindeki etkilerini denk getiriniz.

18. YÜZYIL TOPLUMSAL VE DEMOGRAFİK DÖNÜŞÜM TABLOSU

Olay / Bölge	Demografik Etki	Toplumsal Sonuç
Kırım'ın Kaybı	Yüz binlerce muhacir göçü	Anadolu'da Müslüman Nüfus Artışı
Balkan Savaşları	Sınır boyu nüfus çekilmesi	Kentsel İskân ve Barınma Krizi
İç Borçlanma	Esham senetleri ihracı	Galata bankerlerinin güçlenmesi

d 1. Maliye Sistemi

a 2. Askeri Teşkilat

b 3. Diplomasi Anlayışı

c 4. Sosyal Yapı

a) Avrupa tarzı Hendesehane ve sürat topçuları ocaklarının kurulması

b) Denge politikası izlenerek büyük devletler arası rekabetten yararlanma

c) Kaybedilen topraklardan gelen yoğun muhacir akınlarının barındırılması

d) Savaş giderleri ve tazminatlar sebebiyle esham sistemine geçiş

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Küçük Kaynarca Antlaşması'nda yer alan 'Rusya, Osmanlı tebaası olan Ortodoksların koruyuculuğunu üstlenecektir' iddiasının doğurduğu tehlike hangisidir?

A) Balkanlardaki kiliselerin tamamının zamanla ibadete kapatılması riski

B) Osmanlı Devleti'nin Hristiyan dinini resmi protokolde kabul etmesi

C) Rusya'nın Osmanlı iç işlerine ve Balkan halklarına sürekli müdahale hakkı kazanması

D) Avusturya'nın Karadeniz'deki ticaret limanlarını ablukaya alması

12 BOŞLUK DOLDURMA

Boş bırakılan yere uygun kavramı yazınız.

18. YÜZYIL DÖNÜŞÜM DİNAMİKLERİ

Faz 1	Faz 2	Faz 3	Faz 4
Daimi Elçilik	Askeri Islahat	İç Borçlanma	Denge Siyaseti

gölü

1. 1783 yılında Rusya'nın Kırım'ı resmen ilhak etmesiyle Karadeniz'deki yüzyıllık Türk _____gölü_____ statüsü tamamen sona ermiştir.